

стосунків між членами співпраці, активного залучення в навчальний процес всіх студентів, їх особистого досвіду, спостережень, ідей.

Висновки. Дослідження наукового та практичного досвіду дозволило нам виявити умови, що сприятимуть осучасненню змісту професійної підготовки майбутнього вчителя і досягненню позитивних змін у формуванні його професійної готовності вирішувати навчально-виховні завдання з позиції гендерної стратегії: 1) презентація в змісті професійної освіти ідей соціокультурного конструювання гендерних відмінностей; 2) пропаганда цінностей егалітарних відносин між статями для професійно-педагогічної діяльності та успішної перебудови на гуманістичних засадах внутрішнього світу майбутнього спеціаліста; 3) спрямованість навчально-виховних завдань на формування гендерної коректності оціночних суджень та поведінки майбутнього вчителя; 4) забезпечення студентів знаннями особливостей сприйняття мистецьких творів індивідами різної статі; 5) озброєння майбутнього вчителя навичками здійснення гендерної експертизи і аналізу механізмів і способів трансляції традиційних стереотипів як через твори мистецтва, так і певний характер організації навчальної взаємодії і спілкування; 6) стимулювання і розвиток потреб та здатності до нівелювання наслідків негативного впливу «скритого навчального плану» на свідомість учнівської молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гендерна педагогіка: хрестоматія; [переклад з англ. В. Гайдено, А. Предборської] / за ред. Вікторії Гайдено. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 313 с.
2. Мельник Т., Кобилянська Л. 50/50: Сучасне гендерне мислення: словник / Т. Мельник, Л. Кобилянська. – Київ.: КІС., 2005. – 280 с.
3. Сластенин В. А. Формирование личности учителя советской школы в процессе профессиональной подготовки / В. А. Сластенин. – М.: Просвещение, 1976. – 156 с.
4. Штылева Л. В. Фактор пола в образовании: гендерный подход и анализ / Л. В. Штылева. – М.: ПЕР СЭ, 2008. – 316 с.
5. Штылева Л. В. Методические условия проектирования эффективного гендерного образования педагогов / Л. В. Штылева // Гендерное образование в системе высшей и средней школы: состояние и перспективы: материалы лекций международной научно-практической конференции. – Иваново, 2003. – С. 70-77.

REFERENCES

1. Gender Pedagogy: textbooks; [translation from English V. Gaidenko, A. Poborskaya] / ed. Victoria Gaidenko - Sumy: VTD "University Book", 2006 - 313 p.
2. Melnyk T., Kobylyanska L. 50/50: Contemporary Gender Thinking: Dictionary / T. Melnyk, L. Kobylyanska. - Kyiv.: K.I.S., 2005. - 280 p.
3. Slastenin VA Formation of the identity of the teacher of the Soviet school in the process of vocational training / VA Slastenin. - M.: Enlightenment, 1976. - 156 pp.
4. Shtyleva L.V. The Gender Factor in Education: Gender Approach and Analysis / L.V. Shtylev. - M.: Per SE, 2008. - 316 pp.
5. Shtyleva L.V. Methodical conditions for the design of effective gender education of teachers / L. V. Shtylev // Gender education in the system of higher and secondary schools: the state and prospects: materials of lectures of the international scientific-practical conference. - Ivanovo, 2003. - P. 70-77.

УДК 94(367):257.2:27–558.3

Мозговий І.П.

Сумський державний університет

РОЗУМІННЯ ПРОБЛЕМИ ХРЕЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ЕПОХИ

В статті йдеться про християнізацію Руси-України з точки зору міждержавних стосунків. Аналізуються мотивація київських князів до введення нової релігії, дипломатичні зусилля задля зміни релігійної політики. Показується значимість християнізації Русі для підвищення міжнародного статусу держави.

Ключові слова: язичництво, християнство, хрещення, руси, Русь, князь, політика.

Мозговий І. П. Понимание проблемы крещения Руси-Украины сквозь призму международных отношений эпохи.

В статье говорится о христианизации Руси-Украины с точки зрения межгосударственных отношений. Анализируются мотивация киевских князей к введению новой религии, дипломатические усилия для изменения религиозной политики. Показывается значимость христианизации Руси для повышения международного статуса государства.

Ключевые слова: язычество, христианство, крещение, русы, Русь, князь, политика.

Mozgovyi Ivan. Understanding the problem of the christianization of Rus'-Ukraine through of international relations of the epoch.

The article deals with the Christianization of Rus'-Ukraine in terms of interstate relations. The motivation of the Kyiv princes to the introduction of a new religion and diplomatic efforts to change religious policy are analyzed in the manuscript. The significance of Christianization of Rus' for increasing the international status of the state is shown by the author.

Keywords: paganism, Christianity, Christianization, russes, Rus', prince, politics.

У 2018 році громадськість України відзначає, без перебільшення кажучи, досить вагому подію міжнародного культурного життя – 1030-ліття хрещення Руси-України. І звичайно ж, дослідження, присвячені цій події, мають неабияку актуальність. Адже вони показують взаємовплив політичних, економічних, культурологічних факторів у розвитку суспільства.

В радянські часи інтерес до проблеми Хрещення Руси пробудився в період горбачовської перебудови в 80-х рр. XX ст., коли в суспільній свідомості відбулися певні позитивні зрушення. Проте вже тоді вималювалися щонайменше три підходи до її розгляду: а) церковно-богословський (повна апологетика події, її розгляд крізь призму інтересів церкви); б) атеїстичний (перекручення фактів, спроба нейтралізувати церковну точку зору); в) науковий (одиночні спроби серйозного аналізу проблеми). При цьому, за виключенням окремих брошур, Україна була поза розглядом науковців, хоча основні події відбувалися саме на наших теренах. Після розпаду Союзу почалося звеличення Росії як “осередку православ’я”, яка в очах псевдонауковців примудрилася “існувати” до свого виникнення!

Отже, метою нашого дослідження є спроба розглянути проблему християнізації Руси-України не стільки з потреб внутрішнього розвитку нашого суспільства, але як явище планетарного значення з погляду суперечливих тодішніх міждержавних стосунків.

Хрещення Руси, як нам видається, слід аналізувати саме в розрізі міжнародної політики, як це й відбувалося свого часу. Причому, це була тривала, напружена боротьба за реалізацію ідеї, яка розтягнулася чи не на тисячоліття. Тут у нас є змога зупинитися лише на останньому столітті цього гострого протистояння.

Русь як державне утворення зі столицею в Києві постає в Середньому Подніпров’ї десь на межі VIII/IX століть. Зрозуміла річ, Русь була на той час варварським утворенням, і, як це характерно для варварського світу, її мешканці орієнтувалися на більш розвинутих сусідів, але швидше, щоб забрати в імущих створене ними, а не щоб навчитися створювати цінності. Найрозвинутішою і найближчою на той час до Русі була Візантія як носій античної духовної спадщини, хоча й представлена в заідеологізованій формі. Була ще інший претендент на першість – Франкська держава, хоча вона й знаходилася дещо далі. Про політичну стратегію русів свідчить той факт, що менше ніж через 50 років після виникнення держави вони роблять серйозну розвідку: в 839 їх посли, як засвідчують “Бертинські аннали”, відвідали Константинополь та Інгельхайм [3, с. 18–21], намагаючись заручитися допомогою могутніх світу цього у відстоюванні своєї державності. Адже навколо землі русів мешкали ще дикіші варвари-кочівники.

Оскільки реальної підтримки від жодного з фаворитів політичних перегонів отримати не вдалося, Русь вдалася до тиску на ближчого сусіда. Як уже зазначалося, тодішніх наших предків цікавили матеріальні цінності, а не духовні. А кращий спосіб отримати їх – опора на силу. М. Ю. Брайчевський виділяє 4 походи, здійснені русами в 860–874 на Константинополь [1] – в будь-якому разі напад у 860 був безсумнівно.

Візантія намагалася придушити або заспокоїти нестримних сусідів, щоб гарантувати мир на своїх теренах. Оскільки силовий тиск щодо Русі не давав бажаних результатів, ромеї вдалися до апробованого способу – схилення північних варварів до християнства, щоб привити їх моральні чесноти й поставити в залежність у церковному плані. Тож саме у цей час (початок 860-х) активізувалася місія слов’янських просвітителів Кирила й Мефодія, які діяли за духовного папи римського, але реальної підтримки візантійського імператора й патріарха константинопольського.

Невдалі походи й спокуса долучитися до візантійських благ спонукала київського князя Аскольда, як засвідчують документи, прийняте від Візантії хрещення разом із дружиною в 967 [10]. Але прилучення до християнства лише верхівки спільноти русів було недостатнім. Далекий варварський світ росів-русів залишався некерований, великим і незрозумілим.

До того ж невдовзі в Русі відбулася зміна орієнтирів. З півночі прийшли язичники-вікінги на чолі з Олегом, які вбили Аскольда, захопили в Києві владу й призупинили рух русів у бік християнства. От тільки військова доктрина залишалася сталою. В 907 язичники-руси разом із вікінгами вчиняють на чолі з князем Олегом новий, на цей раз успішний, похід на Константинополь. Договір 911 закріпив руські пріоритети. Русь добивається військових і торгових успіхів, але цього замало для прогресу.

За часів князя Ігоря відбулося послаблення в антихристиянській політиці русів, очевидно через вплив на князя Ольга. Тож в укладеному після походу русів на Константинополь (941) договорі 944 вже відчувається, що християнство складало суттєву силу.

Після смерті Ігоря київська княгиня Ольга здійснила поїздку в Константинополь, де прийняла хрещення [8, с. 35–37] з подальшим наміром хрестити Русь-Україну. Але зверхне ставлення до неї ромеїв обурило горду княгиню і вона тимчасово заморозила відносини з імперією, відмовилася навіть приймати послів імператора чи навіть надати військову допомогу, якої греки так потребували, воюючи з арабами за повернення Криту.

Погляд правительки русів звернувся на Захід. У 959 вона направила послів до німецького короля Оттона I Великого (936–973) з проханням направити її народу єпископа й священників [3, с. 109]. Малось на увазі те, що імператор вплине на папу римського, який на той час у абсолютній мірі залежав від короля. Отже, Рим всерйоз взявся за Східну Європу, маючи намір християнізувати її людність (це вдалося щодо чехів і поляків).

На кінець X століття практично всі розвинуті сусіди Руси були християнськими країнами. Християнство було на той час ще єдиним, хочи симптоми майбутнього розколу неодноразово проявлялися. І вже не перше століття між майбутнім католицьким світом і майбутнім світом православ'я йшла неприхована боротьба. На Європу справляли певний вплив мусульмани (але це були далекі халіфати, маловпливова Волзька Булгарія, закавказькі емірати). Ну, і поряд з Руссю доживав свої останні дні Хозарський каганат, що разом з єврейською діаспорою був носієм іудаїзму. Натомість Русь залишалася язичницькою і думала, що робити. Зрештою, вона могла залишатися й надалі такою, як певний час деякі її близькі й далекі сусіди (Данія, Ісландія, Норвегія, Швеція, прибалтійські слов'яни, литовці, фіни).

Оскільки в ту добу релігія була визначальним фактором подальшого розвитку суспільства, від того, куди схилиться Русь, залежало її майбутнє, тобто майбутнє українського народу і в якійсь мірі майбутнє інших етносів, що зароджувалися на теренах Руси, та, зрештою, і Європи.

Отже, відзначивши у Франкфурті наприкінці грудня 959 Різдво Господнє, Оттон I посприяв тому, щоб єпископом для Русі був призначений Лібуцій із монастиря святого Альбана, якого висвятив архієпископ Адальдаг. Щоправда, Лібуцій не поспішав їхати до далекої і невідомої йому єпархії, вірніше, території, яку ще належало перетворити на єпархію. У суперечливих роздумах і очікуваннях його й настигла смерть.

Тоді новим єпископом для Русі з волі короля та за порадою й клопотанням архієпископа Вільгельма був призначений Адальберт із монастиря святого Максиміана. Останній розраховував на всебічну підтримку київської влади, тому в 960 відбув до Києва. Але ситуація в Русі знову виявилася неоднозначною. Там все більшої ваги набував син Ольги Святослав, якого княгиня всіляко утримувала від повного обіймання влади, хоча дорослий син закономірно прагнув до неї.

Тож місія Адальберта, як зазначається в західних хроніках [3, с. 226], була зірвана, і не без втручання Святослава. Такими діями він намагався підірвати позиції матері, яка намагалася зберегти статус регента. Документи оповідають, що єпископ Адальберт мусив терміново повертатися додому, в Німеччину, і десь у Прикарпатті деяких членів його посольства було навіть убито русами-язичниками. Сам єпископ після великих поневірянь ледве зміг врятуватися. На Батьківщині його зустріли з розумінням, а значить милостиво. Архієпископ Вільгельм на відшкодування стількох обтяжень далеких мандрів, влаштованих ним самим, надав йому своє майно (тобто, компенсував витрати) і, ніби брат брата, оточив його всілякими зручностями. На захист Адальберта Вільгельм навіть відправив листа імператору, який у своєму палаці очікував самого єпископа та його звіту про поїздку.

Розчарована невдачею Ольга мусила зберегти хоча б ті відносини з християнським світом, які вже мала. Тому ми бачимо, що наприкінці 961 руські воїни-найманці вже в лавах візантійської армії воюють із арабами, намагаючись відбити для Візантії Крит [9, с. 198]. З початку 960-х усю владу на Русі зрештою перебрав переконаний язичник Святослав, тож про християнство довелося на певний час забути. І хоча до кривавих репресій проти послідовників нової релігії не дійшло, але є припущення, що Святослав наказав стратити свого зведеного брата Гліба, який сповідував християнство і, можливо, був позашлюбним сином Ігоря, поруйнував церкви.

Захід не полишав надії християнізувати русів. Оттон I, який у 962 став імператором Священної Римської імперії, був зацікавлений в розширенні впливу християнства на Схід. Тому він звернув погляд на позбавленого і майна, і єпархії Адальберта, який таки добився покровительства короля, бо в 966 був призначений абатом монастиря у Вайсенбурзі [3, с. 49].

А в 968 Адальберт за підтримки світської й духовної влади отримав нову високу посаду – архієпископа Магдебурзького [3, с. 65]. Три підпорядковані йому в Східній Німеччині єпархії мали відповідати за поширення християнської віри західного обряду в бік Руси. Мабуть, Оттон I сподівався, що досвід, набутий Адальбертом в Русі, допоможе християнській місії на Сході. Тому на соборі постановили обрати високоповажного чоловіка Адальберта (Adalbertus), колись призначеного і посланого єпископом і проповідником до русів, архієпископом і митрополитом усього слов'янського народу, по той бік Ельби, недавно наверненого до Бога або такого, що підлягає наверненню, тож і направили його в Рим для отримання паллія від папи [3, с. 42–43].

Тим часом Святослав, провівши низку не досить рішучих антихристиянських заходів, повернувся до улюбленої військової справи. Він вирушив у похід проти християнської Болгарії (967–971), куди його закликали самі візантійці [6, с. 43–44], намагаючись використати князя для реалізації вирішення своїх глобальних намірів. Відвідавши згодом Київ, Святослав розділив свої володіння між синами Ярополком, Олегом і Володимиром, яких і посадив намісниками відповідно в Київській, Дrevлянській і Новгородській землях, а сам князь-вікінг у черговий раз подався в похід на Балкани.

Між його синами не було єдності ні політичної, ні ідейної. Якщо Ярополк схилився до християнства, а можливо й був християнином, то Володимир, на протигагу брату-супернику, тяжів до язичницької партії. Олег, можливо, теж співчував Володимирові. Доки батько воював на півдні, брати мирилися. Та ось після невдалої війни з греками на Балканах Святослав уклав маловигідний для Русі договір 971, а наступного року, повертаючись додому, був підступно вбитий печенігами (972). Вся влада в Києві перейшла до Ярополка. Ніби виконуючи волю княгині Ольги, він відновив контакти з римським папою та німецьким імператором.

У 973 імператор Оттон I разом із сином Оттоном Молодшим (973–983) прибув у Кведлінбург і там 23 березня відсвяткував Святу Пасху. Туди ж прибули послы багатьох народів, у тому числі русів, яких направив Ярополк, з великими дарами [3, с. 116–117]. Прагнучи зміцнити свої позиції, Ярополк у 977 вторгся у володіння Олега і вбив його. Рятуючи життя, Володимир утік до варягів, тож Ярополк став правителем усієї Русі. Це зробило реальною перспективу прийняття Руссю християнства “західного зразка”. Як повідомляють літописи, того ж 977 року до Ярополка приходили послы від папи з Риму [7, с. 39]. При цьому невідомо, який вплив справляла на Ярополка його жінка-гречанка, яка раніше була черницею. Невідомо, також була вона послідовницею східного обряду чи західного.

Та ось у 978 князь Володимир повернувся на Русь із варягами-найманцями, яких повів проти Ярополка. Невдовзі він захопив Київ і вбив брата. Шукаючи єдину ідейну основу для великої держави, Володимир спочатку намагався провести в 980 реформу язичницького культу [8, с. 47] з метою його уніфікації. Це означало, що питання про хрещення Русі поки що не стояло на порядку денному. Щоправда, у князя почали псуватися відносини з західним світом, виявом чого став конфлікт у 981 із охрещеною по західному обряду Польщею. Відвоювавши частину її земель і упокоривши інших сусідів (981–985), князь міг відчувати себе більш упевнено.

Зрештою, розчарувавшись у язичництві і прагнучи підняти статус Русі, Володимир рішається на релігійну реформу. Звичайно, амбітні плани київського князя не могли забезпечити ні занепадаючі араби, ні гонимі іудеї. Тож незалежно від того, був вибір вір чи ні (986–987), реально Володимир на той час міг апелювати тільки до одного з варіантів християнства. Радянські дослідники зазначають, що від Риму його відштовхувало небажання схилитися перед папою, а східна церква підкорила його естетикою богослужіння.

Насправді ж Ватикан нічим йому не загрожував. Твердження дослідників про домінування папи над світськими правителями того часу безпідставні, бо тогочасні королі й імператори самі ще довго маніпулювали римським першоєрархом.

Очевидно вибору Володимиром східного християнства сприяв відповідний характер відносин Русі з Візантією та наявні між ними попередні договори. Більше того, князь сподівався навіть натиснути на грецького імператора Василя II (976–1025), хитроумно затіявши справу з одруженням на його сестрі Анні. Схилив його до хрещення по східному обряду його схилив і майбутній король і хреститель Норвегії, вікінг Олаф Тригвассон (995–1000), який гостив у князя та побував у Константинополі [4, с. 104–105]. Щоправда, імператор спробував обвести князя навколо пальця, але інтрига спонукала Володимира здійснити несподіваний похід на Корсунь (987–988) і захопити місто в Криму. Звідси він міг погрожувати самому Константинополю. До того ж проти імператора піднялося повстання в Малій Азії і він прагнув військової допомоги від київського князя.

Тому в Корсунь до Володимира прибули священники з єпископом і Анною. Володимир хрестився (988), обвінчався і віддав грекам місто як посаг за принцесу. Повернувшись у Київ, він наказав хрестити киян а потім поширити нову віру по всіх теренах держави. Потім, як зазначали арабські автори, Володимир надав військову допомогу імператорові, й той переміг бунтівників [2, с. 106–108].

Хто виграв в результаті такого перебігу подій? Імператор розправився з ворогами, підкорив Болгарію і зробив з потенційного Ворога Володимира чи то меншого брата, чи то нейтралізованого правителя, що мав амбітні плани. Володимир увів Русь у коло цивілізованих держав, з ним самим мусили рахуватися. В будь-якому разі він сподівався на рівноправний характер відносин із сусідами, хоча після хрещення Русі і створення там церкви (офіційно – візантійської єпархії) єпископи все рівно направлялися в наші землі греками. Церковної незалежності Русь не мала. Водночас вона прив’язалася до відсталого економічно і недемократичного політично східного світу і це обмежило її можливості в подальшому розвитку.

Отже, Русь фактично була охрещена спонтанно. Князь Володимир, непоганий воїн і адміністратор, прорахувався в своїй дипломатії. Реально він не готувався до важливого акту християнізації, не врахував і не зважив усіх обставин, не оцінив переваги зростаючого Західного світу в порівнянні з тоталітарною державою ромеїв. Схилившись до візантійської естетики, він надовго позбавив Русь впливу з боку правових і наукових засад Заходу.

Та як би там не було, невдовзі Русь очікував хоч і не перманентний, але на перших порах бурхливий злет, в будь-якому разі в духовній області. Уже за Володимира Русь стала однією з найвпливовіших держав Європи. Династичні й політичні союзи, договори з Чехією, Норвегією, Швецією, Данією, Польщею, Болгарією, Угорщиною, Німеччиною, Візантією, стосунки з Ватиканом [7, с. 67–68] підняли престиж вчорашньої варварської держави. Іларіон писав, що Русь тепер “відати і чути на всі чотири кінці землі” [5]. На той час це багато значило. Що цікаво, Київ не мав протистояння з Заходом, тоді як східних сусідів (хозари, печеніги, булгари, яси, касоги та ін.) постійно упокорював. Перед Руссю хоч і не в повній мірі, але все таки відкрилася європейська перспектива.

Таким чином, введення на Русі християнства виявилось не локальною подією, а діянням вселенського значення, обумовленим складними дипломатичними й воєнними обставинами. Київські князі прагнули використати релігійний ресурс для ідейно-політичного зміцнення своєї держави і задля цього вели складну дипломатичну й військову діяльність, укладали різні союзи й угоди. Можливо, не все було зважено

оптимально, але для історії не існують умовного способу. Прийняття рішення надовго визначило напрям розвитку нашої землі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брайчевський М. Ю. Утвердження християнства на Русі. – К. : Наук. думка, 1988. – 260 с.
2. Древняя Русь в свете зарубежных источников : хрестоматия. – М. : Рус. фонд содей. обр. и науке, 2009. – Т. 3. Вост. источ. – 264 с.
3. Древняя Русь в свете зарубежных источников : хрестоматия. – М. : Рус. фонд содей. обр. и науке, 2010. – Т. 4. Западноевроп. источ. – 512 с.
4. Древняя Русь в свете зарубежных источников : хрестоматия. – М. : Рус. фонд содей. обр. и науке, 2009. – Т. 5. Древнесканд. источ. – 384 с.
5. Іларіон Київський. Слово про Закон і благодать [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://litopys.org.ua/oldukr/ilarion.htm>
6. Лев Диякон. История / пер. М. М. Копыленко. – М. : Наука, 1988. – 237 с.
7. Летописный сборник, именуемый Патриаршею или Никоновскою летописью / пер. А. С. Бычкова. – СПб. : Тип. Эдуарда Праца, 1862. – 256 с.
8. Літопис Руський : за Іпатським списком. – К. : Дніпро, 1989. – 590 с.
9. Продолжатель Феофана. Жизнеописания византийских царей / пер. и узд. Я. Н. Любарского. – СПб. : Наука, 1992. – 348 с.
10. Фотій, патріарх Константинопольський. Окружное послание к восточным архиерейским престолом... [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://krotov.info/acts/09/3/867_foty.htm

REFERENCES

1. Braichevsky M. Yu. Approval of Christianity in. - K.: Science. opinion, 1988. - 260 p.
2. Ancient Russia in the light of foreign sources: textbook. - M.: Rus. sode fund arr and science, 2009. - Vol. 3. Vost. the source - 264 s.
3. Ancient Russia in the light of foreign sources: textbook. - M.: Rus. sode fund arr and science, 2010. - T. 4. Western Europe. the source - 512 s.
4. Ancient Russia in the light of foreign sources: textbook. - M.: Rus. sode fund arr and science, 2009. - T. 5. Dreveskand. the source - 384 s.
5. Hilarion of Kiev. The Word of Law and Grace [Electronic resource]. - Mode of access: <http://litopys.org.ua/oldukr/ilarion.htm>
6. Leo Deacon. History / Per. M. M. Kopylenko. - M.: Science, 1988. - 237 pp.
7. Annals collection called Patriarchy or Nikon's chronicle / per. A. S. Bychkova. - St. Petersburg : Type. Eduard Praz, 1862. - 256 pp.
8. Chronicles of Rus': according to the list of the Hapat. - K.: Dnepr, 1989. - 590 p.
9. The follower of Theophanes. Life descriptions of the Byzantine kings / per. and ozd. Y. N. Lyubarsky. - St. Petersburg : Science, 1992. - 348 pp.
10. Photius, Patriarch of Constantinople. Circular sent to the eastern bishops' thrones ... [Electronic resource]. - Access mode: http://krotov.info/acts/09/3/867_foty.htm

УДК 37.014.5

Семенченко С.М.
учитель історії Білопільської спеціалізованої
школи І-ІІІ ступенів №1

РОЗВИТОК ОСВІТИ В БІЛОПІЛЛІ В XVII – НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

У статті розглядаються головні етапи та особливості розвитку початкової і середньої освіти в місті Білопіль від середини XVII ст. до кінця XX ст. Простежується зміна типів навчальних закладів та форм і методів навчання в залежності від політики Російської імперії в освітній галузі.

Ключові слова: освіта, Білопіль, типи навчальних закладів, початкова освіта, реформа.

Семенченко С.М. Развитие образования в Белополье в XVII – в начале XX столетия

В статье рассматриваются главные этапы и особенности развития начального и среднего образования в городе Белополье со середины XVII ст. до конца XX ст. Прослеживается изменение типов учебных заведений, а также форм и методов обучения в зависимости от политики Российской империи в образовательной отрасли.

Ключевые слова: образование, Белополье, типы учебных заведений, начальное образование, реформа.

Semenchenko S.M. The development of education in Bilopillya from the middle of XVII century to the beginning of XX century.

The article deals with the main stages and peculiarities of the development of primary and secondary education in town Bilopillya. From the time of foundation in the middle of XVII century to the beginning of XX century.

You can follow the change of the types of educational establishments, forms and methods of education which were depended on the policy of Russian Empire in educational field.

Key words: education, Bilopillya, types of educational establishments, primary education, reform.